

EUROPESE VERGELIJKING VAN ENKELE BEDRIJFSECONOMISCHE INDICATOREN VAN DE VLAAMSE LANDBOUW

(2008-2012)

INHOUD

1. Inleiding
2. Indicatoren
3. EU-
benchmarking
4. Besluit

1 INLEIDING

Dit focusrapport presenteert de resultaten van de Europese vergelijking van een aantal voor de Vlaamse landbouw belangrijke (bedrijfs)economische parameters.

De basis voor het cijfermateriaal wordt geleverd door het Europese "Informatienet inzake landbouwboekhoudingen" (ILB), waaraan doorgaans gerefereerd wordt als het "Farm Accountancy Data Network" (FADN) of het "Réseau d'Information Comptable Agricole" (RICA). Het is een instrument waarmee het inkomen en de economische activiteiten van landbouwbedrijven en de impact van de in het kader van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) genomen maatregelen geëvalueerd kunnen worden. Het verschaft inzicht in het bedrijfsinkomen, in bepaalde aan arbeid gerelateerde aspecten en in de financiële structuur van het landbouwbedrijf en maakt het mogelijk om daaruit enkele performantie-indicatoren te berekenen. Het Vlaamse Landbouw-monitoringsnetwerk (LMN) vormt een onderdeel van het ILB.

De benchmarking gebeurt op lidstaatniveau (27 lidstaten). Daarnaast zijn ook de cijfers meegenomen voor Vlaanderen en Wallonië en voor de EU27 als geheel.

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens uit dit focusrapport zijn toegestaan mits de bron expliciet wordt vermeld:

Bergen D. & Tacquenier B. (2015) *Europese vergelijking van enkele bedrijfseconomische indicatoren van de Vlaamse landbouw (2008-2012)*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel. Depotnummer: D/2015/3241/287.

Voor meer uitgebreide informatie over de methodologie wordt verwezen naar Bergen D. & Tacquenier B. (2012)¹. Toch is het nuttig om er ook hier op te wijzen dat de gemiddelden per land de soms erg belangrijke verschillen verhullen tussen bedrijfstypes en de nog grotere verschillen tussen individuele bedrijven. Zij verhullen ook het belang of juist het gebrek daaraan van bepaalde bedrijfstypes in de landbouw van een bepaalde lidstaat. In feite worden de economische resultaten van het gemiddelde landbouwbedrijf van een lidstaat met elkaar vergeleken.

Het is daarbij goed om te beseffen dat het op bedrijfsniveau juist het samenspel tussen economische indicatoren is – eerder dan een individuele parameter op zich – dat maakt of een bedrijf goed functioneert. Bovendien zijn sommige parameters te interpreteren met enige behoedzaamheid: zo is een hoge liquiditeit bijvoorbeeld handig om kortetermijnschulden te kunnen betalen, maar kan het geen doel op zich zijn om deze liquiditeit zo hoog mogelijk te houden. Wanneer deze te hoog is, wordt het geld wellicht beter op een andere manier belegd of geïnvesteerd.

Alle indicatoren werden berekend met de cijfers uit de ILB-database. Omdat er in deze database nog rechtzettingen gebeuren, kunnen de cijfers licht afwijken van eerdere of latere berekeningen die op basis van dezelfde database zouden gebeuren.

Het minimum aantal economische grootte-eenheden dat een landbouwbedrijf moet vertegenwoordigen om deel te kunnen uitmaken van het ILB-netwerk kan sterk verschillen tussen lidstaten. Dat wil zeggen dat naargelang van de lidstaat meer of minder kleine bedrijven worden uitgesloten. Dat heeft natuurlijk ook een invloed op de gemiddelde cijfers.

De periode van vergelijking is 2008-2012, met de laatst beschikbare cijfers op EU-niveau.

2 INDICATOREN

Op basis van het beschikbare cijfermateriaal werden volgende zeven indicatoren als “pertinent” beoordeeld en daarom voor verdere benchmarking geselecteerd:

1. Netto toegevoegde waarde (NTW) per bedrijf

De indicator vertegenwoordigt de vergoeding van alle productiefactoren (land, kapitaal en arbeid), zowel bedrijfseigen als extern. De bruto toegevoegde waarde tegen marktprijzen resulteert uit het verschil tussen de eindproductiewaarde en het intermediair verbruik. Om de netto toegevoegde waarde tegen factorkosten te verkrijgen dienen nog de afschrijvingen afgetrokken en de “subsidies – taksen (indirecte belastingen)” bijgeteld te worden.

2. Netto bedrijfsinkomen (NBI)

Dit inkomen vergoedt het zowel eigen werk, land en kapitaal van het landbouwbedrijf als het ondernemersrisico. Het wordt verkregen wanneer van de netto toegevoegde waarde per bedrijf de interesten en andere financiële kosten, salarissen en huren (totaal externe factoren) betaald zijn en de “subsidies – taksen” worden bijgeteld.

¹ Bergen D. & Tacquenier B. (2012) *EU-benchmarking en vergelijking van enkele bedrijfseconomische indicatoren voor de belangrijkste bedrijfstypes in Vlaanderen (2005-2009)*. Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel. Depotnummer: D/2012/3241/188.

3. Netto toegevoegde waarde (NTW) per voltijdse arbeidskracht (VAK) (op jaarbasis)

Deze indicator is meer losgekoppeld van de bedrijfsgrootte door de netto toegevoegde waarde te bekijken per voltijdse arbeidskracht.

4. Netto bedrijfsinkomen (NBI) per voltijdse familiale arbeidskracht (FAK) (op jaarbasis)

Deze indicator verschaft een goed inzicht in de mate waarin de familiale arbeid in het landbouwbedrijf wordt gehonoreerd, in het inkomen dat gerealiseerd wordt door middel van de eigen arbeid. Hiervoor worden alleen die bedrijven meegenomen die over familiale arbeid beschikken. Vennootschappen vallen daar bijvoorbeeld buiten.

5. Solvabiliteit

De solvabiliteit is de capaciteit van een bedrijf om zijn schulden terug te betalen met beschikbare cash of om zijn vaste uitgaven op lange termijn te dekken. Zij wordt hier weergegeven door de in procent uitgedrukte "eigen vermogen/totaal vermogen"-ratio op het einde van het boekjaar. Hoe hoger de ratio, hoe beter doorgaans de kansen van een bedrijf om zijn schulden te kunnen terugbetalen.

6. Schuldgraad

De schuldgraad wordt binnen het ILB gemeten als de "uitstaande schuld ten opzichte van de netto waarde van een bedrijf"-ratio. De netto waarde van een bedrijf wordt verkregen door op het einde van het boekjaar de totale activa van een bedrijf te verminderen met de schulden, dus door het totale vermogen te verminderen met het vreemd vermogen. Het verschil is dan logischerwijze het eigen vermogen. Op deze wijze is de schuldgraad dus ook te beschrijven als de "vreemd vermogen/eigen vermogen"-ratio.

De schuldgraad is een financiële ratio die het relatieve aandeel aangeeft van de netto waarde en passiva die gebruikt zijn om te activa te financieren. Hoe lager de ratio, hoe kleiner het aandeel van activa dat gefinancierd wordt via leningen. Hij is gelijk aan de totale passiva gedeeld door de netto waarde op het moment dat de eindinventaris wordt opgemaakt. Wanneer de indicator gelijk zou zijn aan 1, zou dit betekenen dat de helft van de activa gefinancierd wordt door leningen.

Anderzijds kan de schuldgraad ook gezien worden als een maat voor de gedrevenheid om te investeren en daardoor ook te innoveren, wat daarom ook positief beoordeeld kan worden.

7. Rendement op activa

Deze indicator geeft aan hoe rendabel de activa van het bedrijf worden ingezet om inkomen te genereren. Hij geeft een idee over wat terugverdiend wordt door de bedrijfsleider op schulden en netto ingezet kapitaal. Hij wordt hier gedefinieerd als de relatie tussen de netto toegevoegde waarde per bedrijf en de gemiddelde activa over het beschouwde boekjaar, als de verhouding tussen de netto toegevoegde waarde en het totale vermogen.

Opmerking over liquiditeit:

De liquiditeit is niet als indicator geselecteerd. De liquiditeit geeft aan in welke mate het bedrijf aan zijn financiële verplichtingen op korte termijn kan voldoen, in de vorm van voldoende activa die te allen tijde snel kunnen worden verkocht (met een minimum aan verlies). In de verschillende lidstaten wordt echter niet uniform geïnterpreteerd wat kortetermijnleningen precies zijn. Daarenboven wordt dit soort leningen vaak niet of onvoldoende geregistreerd.

3 EU-BENCHMARKING

Bij deze benchmarking beperken we ons tot de belangrijkste vaststellingen.

1.1 NETTO TOEGEVOEGDE WAARDE PER BEDRIJF

Zie tabel 1 (voor brongegevens) en figuur 1:

- Over de periode 2008-2012 bekeken, prijkt Vlaanderen met een gemiddelde waarde van 85.531 euro/bedrijf op de 5de plaats.
- Daarmee positioneert Vlaanderen zich na Nederland (127.391 euro/bedrijf), Denemarken (121.262 euro/bedrijf), Slovakije (114.078 euro/bedrijf) en Tsjechië (105.887 euro/bedrijf).
- Dat is zeker een goede klassering omdat deze indicator sterk verbonden is met de bedrijfsgrootte (grote bedrijven in Tsjechië en Slovakije) en kapitaalintensiviteit (zoals we die kennen in Nederland en Denemarken).
- Daarmee doet Vlaanderen duidelijk beter dan bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk (81.934 euro/bedrijf), Duitsland (74.517 euro/bedrijf), Frankrijk (66.823 euro/bedrijf), Luxemburg (56.111 euro/bedrijf) en Zweden (45.166 euro/bedrijf).
- De gemiddelde NTW-waarde in de andere lidstaten ligt beneden de 33.000 euro/bedrijf.
- De waarde voor Vlaanderen ligt meer dan drie maal hoger dan het EU27-gemiddelde van 26.549 euro/bedrijf.

1.2 NETTO BEDRIJFSINKOMEN

Zie tabel 2 (voor brongegevens) en figuur 2:

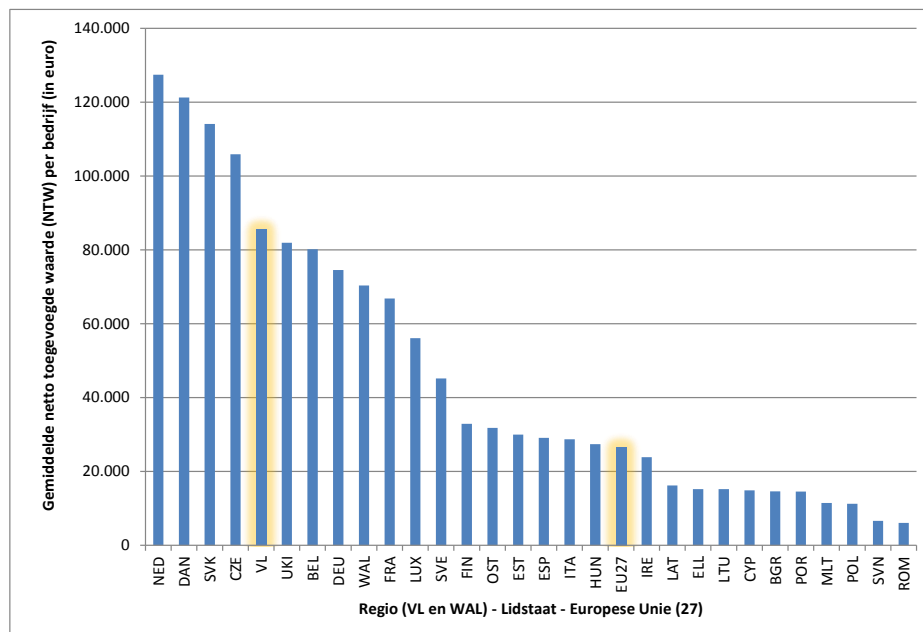
- Met een gemiddelde waarde van 56.477 euro/bedrijf komt Vlaanderen over de periode 2008-2012 op de 1ste plaats.
- Eerste achtervolgers (buiten België) zijn het Verenigd Koninkrijk (50.344 euro/bedrijf), Nederland (44.253 euro/bedrijf), Frankrijk (38.260 euro/bedrijf), Luxemburg (37.199 euro/bedrijf), Duitsland (34.625 euro/bedrijf) en Tsjechië (33.019 euro/bedrijf).
- De andere lidstaten komen niet boven de 27.000 euro/bedrijf.
- Zeven lidstaten komen niet boven de 10.000 euro/bedrijf.
- Het is enigszins verrassend om Denemarken en Slovakije helemaal onderaan te vinden. Een en ander zou het gevolg van de combinatie van uitzonderlijk slechte jaren met het hoge aandeel ingehuurde arbeid.
- De waarde voor Vlaanderen ligt meer dan driemaal hoger dan het EU27-gemiddelde van 17.110 euro/bedrijf.

Tabel 1: Netto toegevoegde waarde (NTW) per bedrijf, in euro, 2008-2012

Lidstaat	Symbol	2008	2009	2010	2011	2012	Gemiddelde
Nederland	NED	107.438	104.932	145.339	128.189	151.055	127.391
Denemarken	DAN	88.624	78.973	126.718	144.374	167.619	121.262
Slovakije	SVK	146.247	35.526	79.710	168.489	140.416	114.078
Tsjechië	CZE	103.271	75.828	94.456	125.831	130.048	105.887
Vlaanderen	VL	72.221	73.105	98.551	82.780	101.000	85.531
Verenigd Koninkrijk	UKI	74.800	69.730	83.268	93.803	88.070	81.934
België	BEL	68.060	68.396	91.725	80.634	91.866	80.136
Duitsland	DEU	63.100	62.247	76.710	78.988	91.540	74.517
Wallonië	WAL	60.204	60.037	79.547	76.761	75.305	70.371
Frankrijk	FRA	61.433	47.002	72.123	76.307	77.252	66.823
Luxemburg	LUX	60.394	40.027	45.034	69.761	65.340	56.111
Zweden	SVE	51.979	27.755	43.488	49.070	53.537	45.166
Finland	FIN	31.412	26.957	36.174	34.571	35.285	32.880
Oostenrijk	OST	37.122	27.821	28.517	33.540	31.984	31.797
Estland	EST	24.040	21.874	29.843	35.150	39.055	29.992
Spanje	ESP	32.942	26.878	29.056	28.712	28.034	29.124
Italië	ITA	27.555	29.410	29.045	28.850	28.653	28.703
Hongarije	HUN	30.517	16.513	24.081	34.579	31.419	27.422
EU-gemiddelde	EU27	24.423	22.383	27.537	28.805	29.595	26.549
Ierland	IRE	23.135	16.468	21.822	29.070	28.905	23.880
Letland	LAT	18.326	13.301	14.797	15.235	19.488	16.229
Griekenland	ELL	15.804	15.426	16.233	14.718	14.077	15.252
Litouwen	LTU	16.391	11.085	14.977	15.438	18.195	15.217
Cyprus	CYP	14.938	13.642	16.293	16.326	13.361	14.912
Bulgarije	BGR	9.994	11.055	16.132	17.021	18.969	14.634
Portugal	POR	13.926	13.762	15.265	14.811	15.077	14.568
Malta	MLT	17.876	10.893	10.323	8.151	10.289	11.506
Polen	POL	10.530	8.268	11.855	12.802	12.736	11.238
Slovenië	SVN	6.087	7.069	6.860	7.355	5.790	6.632
Roemenië	ROM	5.171	4.785	6.146	7.102	7.084	6.058

Bron: Departement Landbouw en Visserij/AMS – Eigen berekeningen op basis van de ILB-database

Figuur 1: Gemiddelde netto toegevoegde waarde (NTW) per bedrijf, in euro, 2008-2012

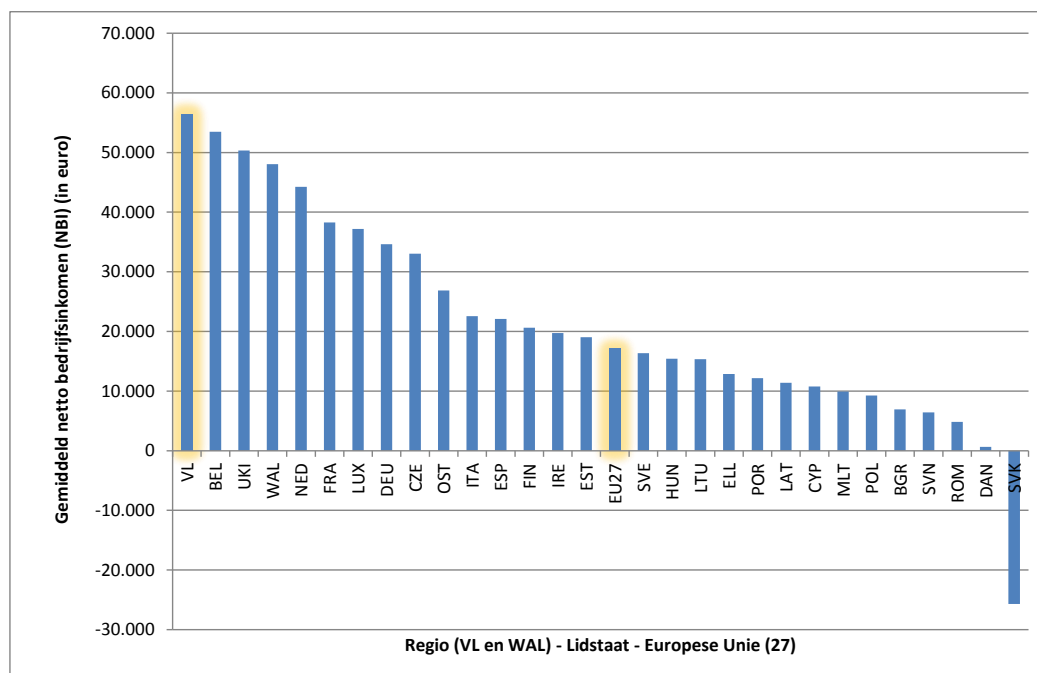

Tabel 2: Netto bedrijfsinkomen (NBI), in euro, 2008-2012

Lidstaat	Symbol	2008	2009	2010	2011	2012	Gemiddelde
Vlaanderen	VL	47.513	44.580	68.692	51.350	70.251	56.477
België	BEL	43.801	42.058	65.397	51.899	64.248	53.481
Verenigd Koninkrijk	UKI	45.090	40.424	52.641	61.823	51.742	50.344
Wallonië	WAL	36.792	37.581	59.517	52.888	53.362	48.028
Nederland	NED	31.148	23.023	60.014	40.570	66.508	44.253
Frankrijk	FRA	34.676	18.244	43.761	47.218	47.403	38.260
Luxemburg	LUX	42.186	25.790	26.693	50.548	40.780	37.199
Duitsland	DEU	27.271	23.233	36.587	38.051	47.984	34.625
Tsjechië	CZE	28.426	11.607	23.382	51.180	50.501	33.019
Oostenrijk	OST	30.723	22.402	23.320	30.037	27.826	26.862
Italië	ITA	21.695	22.870	22.969	22.719	22.469	22.544
Spanje	ESP	25.479	20.066	22.099	21.837	21.079	22.112
Finland	FIN	20.026	15.262	24.107	21.758	21.966	20.624
Ierland	IRE	18.788	16.053	17.319	23.950	22.534	19.729
Estland	EST	17.099	11.110	18.395	22.841	25.693	19.028
EU-gemiddelde	EU27	15.589	13.165	18.094	19.107	19.593	17.110
Zweden	SVE	26.163	5.405	16.807	16.964	16.492	16.366
Hongarije	HUN	16.444	6.998	13.188	21.671	18.817	15.424
Litouwen	LTU	15.459	12.991	15.401	15.692	17.131	15.335
Griekenland	ELL	13.601	13.098	13.851	12.228	11.500	12.856
Portugal	POR	11.345	11.337	12.721	12.543	12.839	12.157
Letland	LAT	12.325	7.830	10.583	12.947	13.161	11.369
Cyprus	CYP	10.499	9.026	12.377	12.431	9.573	10.781
Malta	MLT	15.503	8.341	9.680	7.411	8.560	9.899
Polen	POL	8.197	6.445	9.985	10.887	10.681	9.239
Bulgarije	BGR	5.189	4.589	8.248	7.863	8.669	6.912
Slovenië	SVN	5.604	7.124	6.980	7.017	5.417	6.428
Roemenië	ROM	4.077	3.643	4.896	5.773	5.853	4.848
Denemarken	DAN	-52.705	-47.048	9.232	31.364	62.308	630
Slovakije	SVK	831	-90.365	-44.158	15.220	-9.967	-25.688

Bron: Departement Landbouw en Visserij/AMS – Eigen berekeningen op basis van de ILB-database

Figuur 2: Gemiddeld netto bedrijfsinkomen (NBI), in euro, 2008-2012

1.3 NETTO TOEGEVOEGDE WAARDE PER VOLTijdSE ARBEIDSKRACHT

Zie tabel 3 (voor brongegevens) en figuur 3:

- Vlaanderen staat met een gemiddelde waarde van 36.725 euro/VAK over de periode 2008-2012 op de 4de plaats.
- Koplopers zijn Denemarken (70.251 euro/VAK), Nederland (46.843 euro/VAK) en het Verenigd Koninkrijk (38.420 euro/VAK).
- Na Vlaanderen komen Duitsland (33.597 euro/VAK), Frankrijk (32.971 euro/VAK), Luxemburg (32.413 euro/VAK) en Zweden (31.578 euro/VAK).
- In de andere lidstaten bedraagt de NTW/VAK 25.000 euro of minder.
- In negen lidstaten ligt de waarde beneden de 10.000 euro/VAK.
- De waarde voor Vlaanderen is ruim tweemaal hoger dan het EU27-gemiddelde van 16.529 euro/VAK.
- Behalve voor Italië en Spanje liggen de waarden voor alle Zuid-Europese en Oost-Europese lidstaten onder het EU27-gemiddelde.

1.4 NETTO BEDRIJFSINKOMEN PER VOLTijdSE FAMILIALE ARBEIDSKRACHT

Zie tabel 4 (voor brongegevens) en figuur 4:

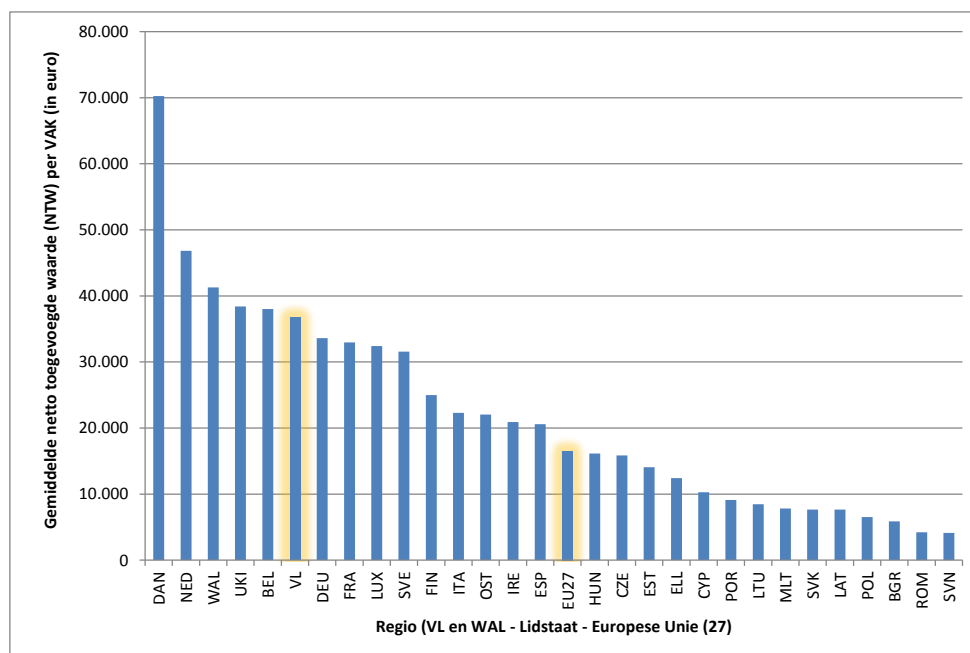
- Over de periode 2008-2012 komt Vlaanderen met een gemiddelde waarde van 33.330 euro/FAK op de 2de plaats.
- Het Verenigd Koninkrijk doet nog merkkelijk beter met 39.548 euro/FAK.
- Na Vlaanderen volgen eerst de volgende lidstaten: Nederland (30.673 euro/FAK), Frankrijk (26.373 euro/FAK), Luxemburg (25.812 euro/FAK), Duitsland (25.692 euro/FAK) en Tsjechië (25.292 euro/FAK).
- Zoals op basis van de lage NTW te verwachten viel, scoren Denemarken en Slovakije ook voor deze parameter bijzonder slecht.
- De meeste lidstaten die slechter scoren dan het EU27-gemiddelde zijn behalve Denemarken de recenter toegetreten landen uit Zuid- en Oost-Europa.
- In Vlaanderen is het netto bedrijfsinkomen per voltijdse familiale arbeidskracht ruim tweemaal hoger dan het EU27-gemiddelde (2,35 maal hoger).
- In negen van de 27 lidstaten bedroeg het netto bedrijfsinkomen per voltijdse arbeidskracht minder dan 10.000 euro.

Tabel 3: Netto toegevoegde waarde (NTW) per voltijdse arbeidskracht (VAK), in euro, 2008-2012

Lidstaat	Symbool	2008	2009	2010	2011	2012	Gemiddelde
Denemarken	DAN	50.070	43.631	74.104	85.428	98.023	70.251
Nederland	NED	42.466	38.578	52.659	45.782	54.730	46.843
Wallonië	WAL	37.864	37.290	45.197	43.368	42.787	41.301
Verenigd Koninkrijk	UKI	36.488	31.986	39.464	44.668	39.493	38.420
België	BEL	33.527	32.725	43.063	37.679	43.130	38.025
Vlaanderen	VL	31.956	30.977	42.116	35.226	43.348	36.725
Duitsland	DEU	29.213	27.543	34.093	35.904	41.234	33.597
Frankrijk	FRA	31.027	22.817	35.182	37.776	38.055	32.971
Luxemburg	LUX	36.164	23.685	26.806	40.093	35.319	32.413
Zweden	SVE	35.848	19.684	30.625	34.556	37.178	31.578
Finland	FIN	23.097	20.578	27.826	26.390	27.142	25.007
Italië	ITA	21.034	22.798	22.516	22.364	22.740	22.290
Oostenrijk	OST	24.748	18.926	20.516	23.292	22.684	22.033
Ierland	IRE	20.473	14.704	19.659	25.955	23.693	20.897
Spanje	ESP	22.258	18.665	21.523	20.509	20.024	20.596
EU-gemiddelde	EU27	14.451	13.565	17.428	18.231	18.971	16.529
Hongarije	HUN	15.977	10.069	14.774	19.988	19.885	16.139
Tsjechië	CZE	14.525	11.250	14.421	19.359	19.794	15.870
Estland	EST	10.684	8.928	14.417	16.899	19.430	14.072
Griekenland	ELL	12.251	12.052	13.091	12.473	12.241	12.422
Cyprus	CYP	11.580	8.858	11.009	10.741	9.214	10.280
Portugal	POR	8.544	8.655	9.661	9.257	9.482	9.120
Litouwen	LTU	8.860	6.228	8.184	8.772	10.280	8.465
Malta	MLT	11.533	7.311	7.071	5.822	7.402	7.828
Slovakije	SVK	8.098	2.453	5.993	11.485	10.227	7.651
Letland	LAT	7.732	6.101	7.218	7.542	9.648	7.648
Polen	POL	5.883	4.864	7.057	7.443	7.362	6.522
Bulgarije	BGR	4.442	4.156	6.253	6.863	7.680	5.879
Roemenië	ROM	3.006	3.048	4.486	5.184	5.449	4.235
Slovenië	SVN	3.478	4.284	3.898	4.970	3.966	4.119

Bron: Departement Landbouw en Visserij/AMS – Eigen berekeningen op basis van de ILB-database

Figuur 3: Gemiddelde netto toegevoegde waarde (NTW) per voltijdse arbeidskracht (VAK), in euro, 2008-2012

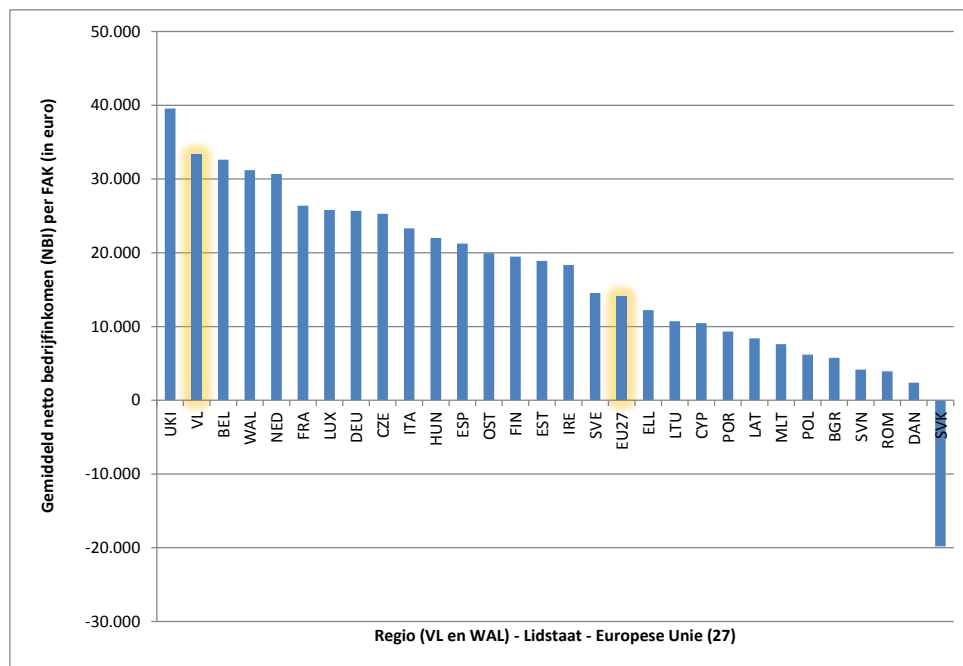

Tabel 4: Netto bedrijfsinkomen (NBI) per voltijdse familiale arbeidskracht (FAK), in euro, 2008-2012

Lidstaat	Symbool	2008	2009	2010	2011	2012	Gemiddelde
Verenigd Koninkrijk	UKI	35.504	31.830	41.450	49.458	39.498	39.548
Vlaanderen	VL	28.282	26.070	40.407	30.565	41.324	33.330
België	BEL	27.376	25.962	39.396	31.646	38.704	32.617
Wallonië	WAL	25.374	25.918	37.198	33.903	33.561	31.191
Nederland	NED	21.631	15.662	41.389	28.174	46.509	30.673
Frankrijk	FRA	23.914	12.244	29.769	32.790	33.149	26.373
Luxemburg	LUX	29.919	18.162	18.931	34.861	27.187	25.812
Duitsland	DEU	19.762	16.836	26.902	28.610	36.352	25.692
Tsjechië	CZE	21.213	8.727	17.986	39.984	38.550	25.292
Italië	ITA	21.695	24.591	23.679	23.183	23.405	23.311
Hongarije	HUN	21.925	9.719	18.840	30.523	28.949	21.991
Spanje	ESP	24.037	18.580	22.322	21.201	20.075	21.243
Oostenrijk	OST	21.789	16.117	17.938	22.755	21.080	19.936
Finland	FIN	17.414	14.131	22.959	21.124	21.749	19.475
Estland	EST	14.869	9.746	18.395	23.307	28.234	18.910
Ierland	IRE	17.559	15.144	16.494	22.594	19.942	18.347
Zweden	SVE	22.554	4.869	15.141	15.422	14.725	14.542
EU-gemiddelde	EU27	12.179	10.617	15.205	16.056	16.604	14.132
Griekenland	ELL	11.931	11.695	12.825	12.478	12.105	12.207
Litouwen	LTU	10.445	9.279	10.846	11.129	11.897	10.719
Cyprus	CYP	11.537	7.918	11.901	11.618	9.294	10.454
Portugal	POR	8.404	8.589	9.861	9.648	10.030	9.306
Letland	LAT	8.680	5.757	7.839	9.883	9.822	8.396
Malta	MLT	11.399	6.319	7.446	5.882	6.959	7.601
Polen	POL	5.358	4.384	6.793	7.307	7.121	6.193
Bulgarije	BGR	3.931	3.701	7.050	6.553	7.473	5.742
Slovenië	SVN	3.396	4.481	4.106	4.942	3.869	4.159
Roemenië	ROM	2.831	2.739	4.114	4.811	5.046	3.908
Denemarken	DAN	-58.561	-54.078	11.259	38.249	75.070	2.388
Slovakije	SVK	654	-72.875	-35.611	17.698	-8.899	-19.807

Bron: Departement Landbouw en Visserij/AMS – Eigen berekeningen op basis van de ILB-database

Figuur 4: Gemiddeld netto bedrijfsinkomen (NBI) per voltijdse familiale arbeidskracht (FAK), in euro, 2008-2012

1.5 SOLVABILITEIT

Zie tabel 5 (voor brongegevens) en figuur 5:

- De solvabiliteit is hier berekend als de in procent uitgedrukte “eigen vermogen/totaal vermogen”-ratio.
- De voor Vlaanderen over de periode 2008-2012 berekende solvabiliteit bedraagt 70,5%.
- Daarmee komt Vlaanderen op de 21ste plaats (op 27 lidstaten).
- Deze lage klassering duidt enerzijds op kwetsbaarheid maar is anderzijds een uiting van intensief investeringsgedrag en daardoor ook van innovatiekracht; het moeilijke is uiteraard om daarin een goed evenwicht te vinden.
- De gemiddelde solvabiliteit ligt in Vlaanderen duidelijk hoger dan in Nederland (63,5%), in Frankrijk (61,0%) en zeker dan in Denemarken (44,6%).
- Zij ligt wel een stuk lager dan het EU-gemiddelde van 84,9%.
- Vooral de zuidelijke lidstaten laten een hoge solvabiliteit zien in de landbouw: Griekenland (99,4%), Italië (99,0%), Slovenië (98,1%), Spanje (97,5%), ...
- De solvabiliteit in deze landen is vooral hoog omdat relatief weinig geleend wordt bij de banken, zeker op langere termijn.
- Het valt op dat de gemiddelde solvabiliteit voor alle lidstaten weinig spectaculaire variatie vertoont over de beschouwde periode.

1.6 SCHULDGRAAD

Zie tabel 6 (voor brongegevens) en figuur 6:

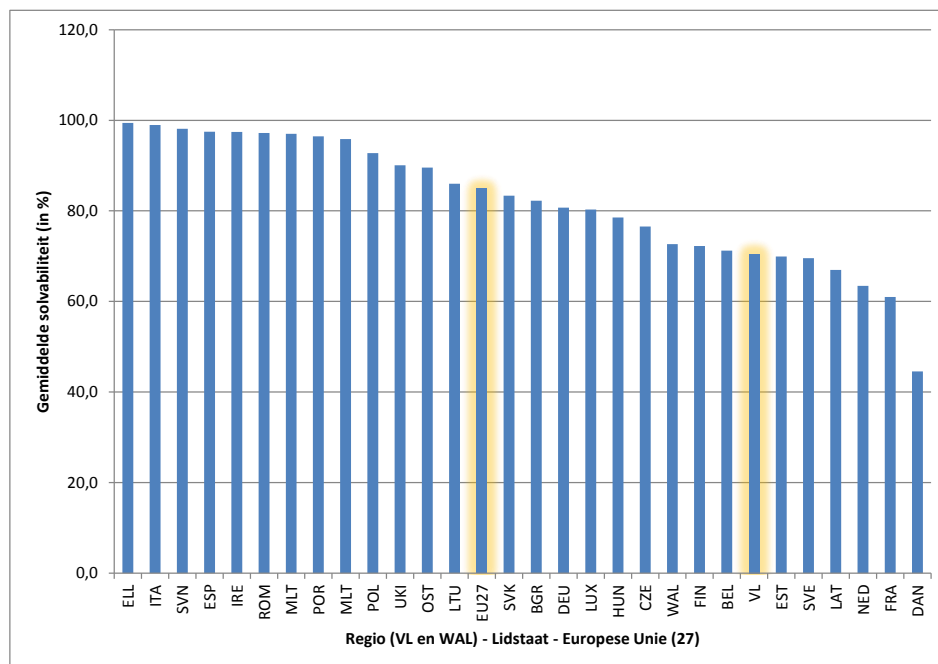
- De schuldgraad is hier berekend als de “vreemd vermogen/eigen vermogen”-ratio.
- Over de beschouwde periode 2008-2012 bedraagt de gemiddelde waarde voor Vlaanderen 42,0.
- Daarmee komt Vlaanderen in het EU27-klassement op de 7de plaats. Het moet echter duidelijk zijn dat een lagere waarde voor de schuldgraad als gunstiger wordt beschouwd.
- Koploper, ver voor de andere lidstaten uit, is Denemarken met 125,7.
- Andere lidstaten met een hogere gemiddelde schuldgraad dan Vlaanderen zijn Frankrijk (64,1), Nederland (57,6), Letland (49,4), Zweden (43,8) en Estland (43,0).
- Logischerwijze (zie solvabiliteit) zijn het vooral de mediterrane landen die zich kenmerken door een zeer lage schuldgraad in de landbouw.
- Negen lidstaten hebben een ratio van minder dan 5.

Tabel 5: Solvabiliteit, in %, 2008-2012

Lidstaat	Symbool	2008	2009	2010	2011	2012	Gemiddelde
Griekenland	ELL	99,4	99,2	99,4	99,5	99,6	99,4
Italië	ITA	98,5	98,8	99,2	99,3	99,1	99,0
Slovenië	SVN	98,6	98,2	98,1	98,2	97,6	98,1
Spanje	ESP	97,8	97,6	97,6	97,5	97,0	97,5
Ierland	IRE	97,4	97,2	97,5	97,6	97,4	97,4
Roemenië	ROM	97,5	96,4	96,7	97,4	98,1	97,2
Cyprus	MLT	98,7	97,0	97,8	96,9	94,7	97,0
Portugal	POR	95,5	97,1	97,0	96,1	96,5	96,4
Malta	MLT	96,0	95,9	96,2	95,5	95,7	95,9
Polen	POL	88,9	93,1	93,8	94,0	93,9	92,7
Verenigd Koninkrijk	UKI	89,9	90,7	90,1	89,5	90,1	90,1
Oostenrijk	OST	89,8	90,1	89,8	88,8	89,3	89,6
Litouwen	LTU	85,0	85,4	87,0	86,7	85,9	86,0
EU-gemiddelde	EU27	85,3	84,6	84,9	84,8	84,9	84,9
Slovakije	SVK	82,4	79,6	84,6	84,0	86,2	83,4
Bulgarije	BGR	79,5	80,3	87,5	79,8	84,1	82,2
Duitsland	DEU	81,8	80,9	80,6	80,2	80,2	80,7
Luxemburg	LUX	81,7	82,7	80,2	79,4	77,4	80,3
Hongarije	HUN	73,1	77,3	79,5	79,8	83,1	78,6
Tsjechië	CZE	76,6	77,1	77,0	76,7	75,4	76,6
Wallonië	WAL	73,2	72,8	71,1	72,3	73,8	72,6
Finland	FIN	73,1	71,0	71,3	72,3	73,6	72,3
België	BEL	74,2	71,6	69,5	69,6	71,2	71,2
Vlaanderen	VL	74,7	70,9	68,6	68,2	70,0	70,5
Estland	EST	69,4	69,4	69,3	70,7	70,9	69,9
Zweden	SVE	72,5	69,0	68,5	69,1	68,8	69,6
Letland	LAT	63,6	65,4	69,4	68,4	68,1	67,0
Nederland	NED	62,4	62,8	64,6	63,4	64,1	63,5
Frankrijk	FRA	62,6	59,7	60,4	60,9	61,3	61,0
Denemarken	DAN	50,2	46,6	44,4	41,3	40,4	44,6

Bron: Departement Landbouw en Visserij/AMS – Eigen berekeningen op basis van de ILB-database

Figuur 5: Gemiddelde solvabiliteit, in %, 2008-2012

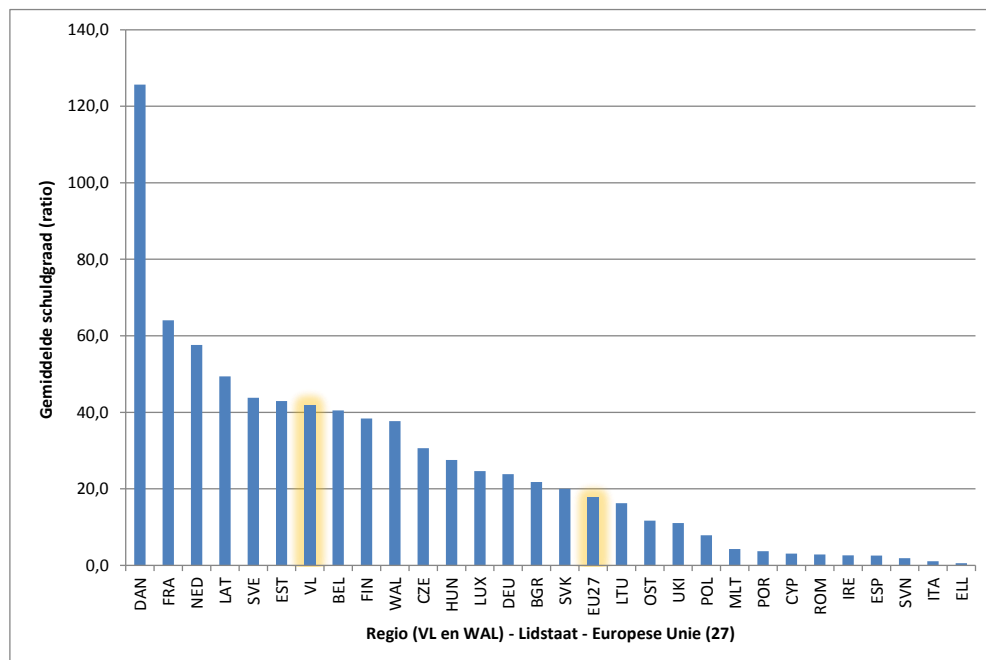

Tabel 6: Schuldgraad, ratio, 2008-2012

Lidstaat	Symbool	2008	2009	2010	2011	2012	Gemiddelde
Denemarken	DAN	99,1	114,4	125,1	142,3	147,4	125,7
Frankrijk	FRA	59,8	67,5	65,7	64,1	63,2	64,1
Nederland	NED	60,4	59,3	54,7	57,8	55,9	57,6
Letland	LAT	57,1	52,8	44,0	46,3	46,9	49,4
Zweden	SVE	38,0	44,9	46,0	44,7	45,4	43,8
Estland	EST	44,1	44,0	44,3	41,4	41,0	43,0
Vlaanderen	VL	33,9	41,0	45,7	46,6	42,8	42,0
België	BEL	34,8	39,6	43,9	43,7	40,4	40,5
Finland	FIN	36,7	40,8	40,3	38,4	35,8	38,4
Wallonië	WAL	36,6	37,4	40,6	38,4	35,5	37,7
Tsjechië	CZE	30,5	29,7	29,9	30,4	32,7	30,6
Hongarije	HUN	36,8	29,4	25,7	25,4	20,3	27,5
Luxemburg	LUX	22,4	20,9	24,7	25,9	29,3	24,6
Duitsland	DEU	22,3	23,6	24,1	24,6	24,7	23,9
Bulgarije	BGR	25,7	24,6	14,3	25,3	18,9	21,8
Slovakije	SVK	21,3	25,6	18,2	19,1	16,0	20,0
EU-gemiddelde	EU27	17,2	18,2	17,8	17,9	17,8	17,8
Litouwen	LTU	17,7	17,0	14,9	15,4	16,4	16,3
Oostenrijk	OST	11,4	11,0	11,4	12,6	12,0	11,7
Verenigd Koninkrijk	UKI	11,2	10,3	11,0	11,7	11,0	11,0
Polen	POL	12,5	7,4	6,6	6,4	6,5	7,9
Malta	MLT	4,1	4,2	4,0	4,7	4,5	4,3
Portugal	POR	4,7	3,0	3,1	4,0	3,7	3,7
Cyprus	CYP	1,3	3,1	2,3	3,2	5,6	3,1
Roemenië	ROM	2,6	3,7	3,4	2,7	1,9	2,9
Ierland	IRE	2,7	2,8	2,6	2,4	2,7	2,6
Spanje	ESP	2,2	2,4	2,5	2,5	3,1	2,5
Slovenië	SVN	1,4	1,8	2,0	1,8	2,5	1,9
Italië	ITA	1,5	1,3	0,8	0,8	0,9	1,1
Griekenland	ELL	0,6	0,8	0,6	0,5	0,4	0,6

Bron: Departement Landbouw en Visserij/AMS – Eigen berekeningen op basis van de ILB-database

Figuur 6: Gemiddelde schuldgraad, ratio, 2008-2012

1.7 RENDEMENT OP ACTIVA

Zie tabel 7 (voor brongegevens) en figuur 7:

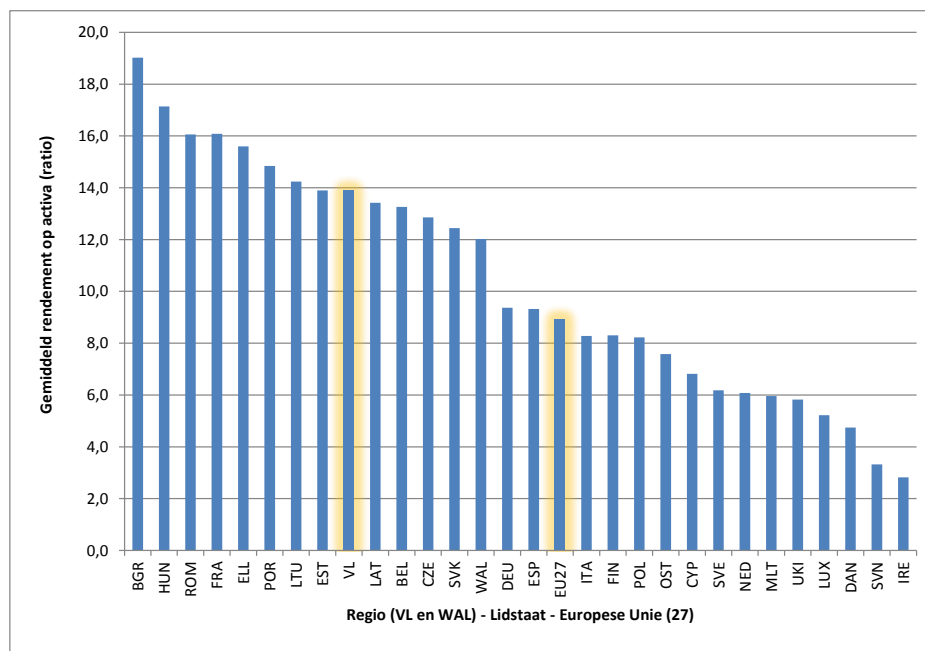
- Het rendement op activa is hier berekend als de “netto toegevoegde waarde/totaal vermogen”-ratio.
- Voor Vlaanderen kwam de gemiddelde waarde over de periode 2008-2012 uit op 13,9.
- Daarmee kwam Vlaanderen binnen de EU27 op de 9de plaats.
- Het scoorde merklijk beter dan het EU27-gemiddelde van 8,9.
- De hoogste waarden werden opgetekend in Bulgarije (19,0) en Hongarije (17,1).
- Van de EU15 deed alleen Frankrijk beter dan Vlaanderen met 16,1.
- 13 lidstaten hadden een gemiddeld rendement op activa dat lager was dan het EU27-gemiddelde.
- Het valt op dat de landen in deze groep zeer divers zijn: zowel uit West-Europa (met bijvoorbeeld Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Luxemburg en Ierland), als uit Noord-Europa (met bijvoorbeeld Zweden en Denemarken), uit Oost-Europa (met bijvoorbeeld Polen) en uit het mediterrane gebied (met bijvoorbeeld Italië, Cyprus, Malta en Slovenië).

Tabel 7: Rendement op activa, ratio, 2008-2012

Lidstaat	Symbool	2008	2009	2010	2011	2012	Gemiddelde
Bulgarije	BGR	23,6	20,4	14,8	17,1	19,2	19,0
Hongarije	HUN	18,7	12,3	16,1	20,1	18,5	17,1
Roemenië	ROM	13,8	13,3	17,3	18,1	17,8	16,1
Frankrijk	FRA	15,4	11,9	17,5	17,9	17,7	16,1
Griekenland	ELL	18,0	16,6	17,7	12,9	12,8	15,6
Portugal	POR	14,9	14,3	15,4	14,4	15,2	14,8
Litouwen	LTU	17,0	11,1	13,7	13,9	15,5	14,2
Estland	EST	12,3	9,7	15,5	15,9	16,1	13,9
Vlaanderen	VL	13,0	12,6	16,4	13,0	14,6	13,9
Letland	LAT	15,4	11,5	13,5	12,4	14,3	13,4
België	BEL	12,0	11,7	15,7	13,0	13,9	13,3
Tsjechië	CZE	13,4	10,3	12,1	14,2	14,3	12,9
Slovakije	SVK	17,2	4,6	9,4	16,1	14,9	12,4
Wallonië	WAL	10,2	10,1	14,3	13,1	12,4	12,0
Duitsland	DEU	8,6	8,0	9,6	9,8	10,9	9,4
Spanje	ESP	9,7	8,2	8,9	9,2	10,6	9,3
EU-gemiddelde	EU27	9,2	7,8	9,1	9,2	9,4	8,9
Italië	ITA	9,1	9,0	8,4	7,5	7,4	8,3
Finland	FIN	8,5	7,3	9,1	8,4	8,2	8,3
Polen	POL	10,1	6,2	8,1	8,5	8,2	8,2
Oostenrijk	OST	9,0	6,4	7,2	8,1	7,2	7,6
Cyprus	CYP	7,5	6,0	6,3	7,2	7,1	6,8
Zweden	SVE	8,5	4,7	6,1	5,9	5,7	6,2
Nederland	NED	6,2	5,2	6,5	5,8	6,7	6,1
Malta	MLT	9,0	5,5	5,2	4,6	5,5	6,0
Verenigd Koninkrijk	UKI	6,3	5,5	5,9	6,3	5,1	5,8
Luxemburg	LUX	6,1	3,9	4,3	6,4	5,4	5,2
Denemarken	DAN	3,4	2,9	4,9	5,7	6,8	4,7
Slovenië	SVN	2,6	3,7	3,4	3,9	3,0	3,3
Ierland	IRE	2,5	2,0	2,7	3,7	3,2	2,8

Bron: Departement Landbouw en Visserij/AMS – Eigen berekeningen op basis van de ILB-database

Figuur 7: Gemiddeld rendement op activa, ratio, 2008-2012

4 BESLUIT

Over de periode 2008-2012 en in vergelijking met de andere EU-lidstaten komt de Vlaamse landbouw voor de meeste indicatoren als erg performant voor de dag.

Bij de netto toegevoegde waarde per bedrijf (NTW) valt Vlaanderen net binnen de top 5. Dat is een goed gemiddeld resultaat, zeker wanneer gekeken wordt naar de lidstaten die beter scoren: enerzijds landen met gemiddeld erg grote bedrijven (Slovakije en Tsjechië), en anderzijds landen met erg kapitaalintensieve bedrijven (Nederland en Denemarken).

Voor het netto bedrijfsinkomen komt Vlaanderen (en België) op de eerste plaats.

Bij de netto toegevoegde waarde per voltijdse arbeidskracht worden de eerdere cijfers van de NTW meer gelineariseerd. De bedrijfsgrootte wordt hier minder belangrijk. Dat uit zich in een verbetering van het klassement voor Vlaanderen. Het klimt op naar de vierde plaats, na Denemarken, Nederland en het Verenigd Koninkrijk.

Het netto bedrijfsinkomen per voltijdse familiale arbeidskracht is een goede indicator voor de mate waarin de familiale arbeid gehonoreerd wordt. Vlaanderen (en België) zijn hier Europese top, na het Verenigd Koninkrijk.

De solvabiliteit en de schuldgraad zijn een heel ander verhaal. Voor de solvabiliteit staat Vlaanderen op de 21ste plaats, voor de schuldgraad op de 7de. Beide indicatoren geven aan dat stevig geïnvesteerd wordt in de Vlaamse landbouw. Op zich geen slechte zaak en vooral een uiting van de wil om te ondernemen en te innoveren. Het maakt de landbouwbedrijven uiteraard wel kwetsbaarder in economisch slechtere tijden en moet daarom zeker een aandachtspunt zijn.

Het klassement van Vlaanderen voor het rendement op activa heeft over de periode 2008-2012 geresulteerd in een 9de plaats. De recenter toetredende lidstaten Bulgarije en Roemenië hebben zich meteen bovenaan gepositioneerd. In die landen zijn de activa veel beperkter, maar is het rendement erop blijkbaar interessant. Van de "oude" lidstaten is Vlaanderen na Frankrijk de Europese top.

Het uitrekenen van deze indicatoren voor Vlaanderen heeft als gevolg gehad dat de klassering meer genuanceerd kan worden ten opzichte van deze van België als geheel. Zo scoort Vlaanderen iets beter voor de indicatoren netto toegevoegde waarde per bedrijf, netto bedrijfsinkomen, netto bedrijfsinkomen per familiale arbeidskracht en rendement op activa.

Deze vergelijking van enkele bedrijfseconomische indicatoren van het gemiddelde Vlaamse landbouwbedrijf met het gemiddelde bedrijf in de andere EU-lidstaten is nuttig maar heeft ook haar beperkingen. Zo maskeert dat gemiddelde de grote variatie die mogelijk is, zowel tussen de verschillende landbouwsectoren als tussen de individuele bedrijven binnen eenzelfde landbouwsector.